

Mírový projekt Jiřího z Poděbrad (co potřebujete vědět)

Mírový projekt Jiřího z Poděbrad je návrh smlouvy z roku 1464 o spolku evropských států se společným sněmem, soudem a obranou – první svého druhu v dějinách.

Tahle stránka je referenční karta: všechna podstatná fakta, jména a letopočty na jednom místě, bez beletrie. (Celý příběh krále a jeho plánu vyprávíme jinde.)

Základní fakta

- **Název dokumentu:** Tractatus pacis toti christianitati fiendae („Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu“)
- **Vznik textu:** 1462–1464, pražský dvůr
- **Iniciátor:** Jiří z Poděbrad, český král 1458–1471, zvolený (nikoli dědičný), kališník
- **Hlavní autor textu:** Antonio Marini z Grenoblu, králův diplomat a rádce
- **Adresáti:** evropští panovníci, především francouzský král Ludvík XI.; počítalo se s Benátkami a dalšími
- **Kontext:** pád Konstantinopole (1453), osmanský postup, izolace kališnického krále vůči Římu

Co smlouva navrhovala

1. **Stálý sněm členských států** – zasedat měl od roku 1465 v Basileji a po pěti letech se stěhovat (Francie, poté Itálie).
2. **Rozhodování většinou hlasů** – nikoli jednomyslně; hlasovalo se po „národech“ (koncept blízký dnešnímu vážení hlasů).
3. **Společný soud** – spory mezi členy řešila mezinárodní instituce, ne válka; válka mezi členy se zakazovala.
4. **Kolektivní obrana** – proti agresorovi (v dobovém kontextu především osmanské hrozbě) měli členové postupovat společně, se společným financováním.

5. **Společný rozpočet a úřednictvo** – smlouva počítala s vlastními příjmy, pečeti a kanceláří spolku.

Časová osa

- **1453** – pád Konstantinopole; Evropou hýbe osmanská otázka
- **1458** – Jiří z Poděbrad zvolen českým králem
- **1462–1464** – vznik a finalizace textu smlouvy
- **1464** – poselstvo Albrechta Kostky z Postupic (s Marinim) k Ludvíku XI.; Francie uzavírá jen smlouvu o přátelství, spolek odmítá
- **1466** – papež Pavel II. Jiřího exkomunikuje a vyhlásuje proti němu křížovou výpravu
- **1471** – Jiří z Poděbrad umírá; projekt upadá na staletí v zapomnění

Proč neuspěl

Dvě příčiny, obě politické. Zprvu smlouva obcházela papeže – spolek panovníků, který si spory rozsoudí sám, nepotřeboval Řím jako rozhodčího, a Řím to pochopil okamžitě; kališnický původ návrhu věci nepomohl. Zadruhé Ludvík XI. neměl důvod posilovat projekt, který nevedl z Paříže.

Proč se dodnes připomíná

Protože principy, které navrhoval – stálé instituce místo válek, většinové hlasování, mezinárodní soud, kolektivní bezpečnost – Evropa skutečně zavedla, jen o pět set let později. Na Poděbradův projekt se dnes odkazují historikové evropské integrace i čeští politici; v debatě o budoucnosti Evropy je to připomínka, že tahle myšlenka má i českého praotce.

Všechny otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Jak se dokument přesně jmenuje?

Tractatus pacis toti christianitati fiendae – česky Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu. Vžil se i název Mírový projekt Jiřího z Poděbrad.

Kdy projekt vznikl?

Text vznikl v letech 1462–1464, konečná verze je z roku 1464. Téhož roku odjelo poselstvo vedené Albrechtem Kostkou z Postupic nabídnout plán francouzskému králi Ludvíku XI.

Kdo byl autorem textu?

Hlavním architektem byl králův rádce, diplomat Antonio Marini z Grenoblu; koncepce a politická váha patřily Jiřímu z Poděbrad. Na přípravě se podílel královský okruh učenců a diplomatů.

Proč projekt neuspěl?

Obcházel autoritu papeže, který proti kališnickému králi otevřeně vystupoval, a Ludvík XI. dal přednost vlastním zájmům – podepsal jen smlouvu o přátelství. Roku 1466 byl Jiří exkomunikován.

V čem byl projekt výjimečný?

O pět století předběhl dobu: navrhoval stálý sněm států, většinové hlasování, mezinárodní soud a kolektivní obranu – principy, na kterých po roce 1945 vyrostly OSN i evropská integrace.

ZDROJE

- Edice Tractatus pacis toti christianitati fiendae (Historický ústav / Národní archiv)
- Literatura k poselstvu za Ludvíkem XI. (Albrecht Kostka z Postupic, 1464)
- Biografie Jiřího z Poděbrad (volba 1458, exkomunikace 1466, † 1471)
- Role Antonia Mariniho ve službách českého krále